

6. Sosiaalityön uudet ratkaisut – kuvaus päivitetty 10.5.2019

1. Pienin askelin muutokseen

Hämeenkyrö: Kehitysvammaisten päivätoimintamme on muuttunut merkittävästi tablettitietokoneiden käyttöönoton myötä. Perinteisesti päivätoiminnan sisältöjä ovat erilaiset luovat ilmaisut, kuten kädentaidot, musiikki ja draama. Tablettitietokone on tuonut lukuisia uudenlaisia mahdollisuuksia tarjota yksilö- ja ryhmänohjausta. Sen avulla voimme tutkia ympäröivää maailmaa ja tuoda muutoin kenties saavuttamattomia ajankohtaisia asioita asiakkaita lähelle.

Työyhteisö on ollut erittäin innostunut ja motivoitunut tablettitietokoneiden käytöstä. Olemme jakaneet sosiaalisessa mediassa käyttökokemuksiamme, joita muiden on mahdollista hyödyntää. Olemme myös Pähkinäpolussa yrittäneet löytää muita kehitysvammaisten päivätoimintayksiköitä, joissa tablettitietokoneet ovat aktiivisesti käytössä asiakastyössä. Toistaiseksi niitä on löytynyt yksi.

Tulevaisuuden tavoitteenamme oli saada yksikköömme jättikokoinen tablettitietokone, joka mahdollistaa erityisesti ryhmänohjauksen. Tämä tavoite toteutui syksyllä 2017, kun saimme hankittua jättikokoisen Yeti-tablettitietokoneen. Se toi uusia mahdollisuuksia esimerkiksi niille, joilla on hienomotorisia haasteita. Kun näyttö on suuri, sitä voi koskettaa myös koko kädellä. Lisäksi sen parissa voi työskennellä yhtä aikaa useampia henkilöitä. (<https://www.kunteko.fi/katso/510>.)

Sosiaalipalveluilla on monia kohderyhmiä, kun työskennellään jokapäiväisestä elämästä ja erilaisista elämäntilanteista selviytymiseksi, sekä sosiaalisen hyvinvoinnin, turvallisuuden ja osallisuuden edistämiseksi. Sosiaalipalveluihin kuuluu sekä peruspalveluja että erikoistunutta osaamista edellyttäviä palveluja. Sosiaalihuollon perustason palvelut ja erikoistuneet palvelut eivät ole jäsentyneet terveydenhuollon tavoin selkeiksi kokonaisuuksiksi.

Kunnallisina sosiaalipalveluina järjestetään esimerkiksi kotihoitoa, asumispalveluja, laitospalveluja, päihde- ja mielenterveystyötä, kasvatus- ja perheneuvontaa sekä sosiaaliohjausta. Kunnallisina sosiaalipalveluina on huolehdittava myös esimerkiksi kehitysvammaisten erityishuollosta, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista, kuntouttavasta työtoiminnasta, lastensuojelusta, omaishoidon tuesta, perheasioiden sovittelusta, lapsen huolto ja tapaamisoikeutta koskevien päätösten vahvistamisesta ja opiskeluhuollosta.

Asiakkaalla tarkoitetaan silloin sosiaalihuoltoa hakevaa tai käyttävää taikka tahdostaan riippumatta sen kohteena olevaa henkilöä. Asiakslähtöisyydellä tavoitellaan sitä, ettei palveluja järjestetä pelkästään organisaation, vaan juuri asiakkaan tarpeista lähtien mahdollisimman toimiviksi. Esimerkiksi palvelumuotoilussa palveluja katsotaan asiakkaiden näkökulmasta ja palvelumuotoilun keinojen käyttö sosiaalityössä on yleistynyt. Seurantatulokset osoittivat, että sosiaalityö on silti vielä monin paikoin jäljessä siitä, mitä uusi teknologia ja uudenlaiset toimintatavat mahdollistaisivat.

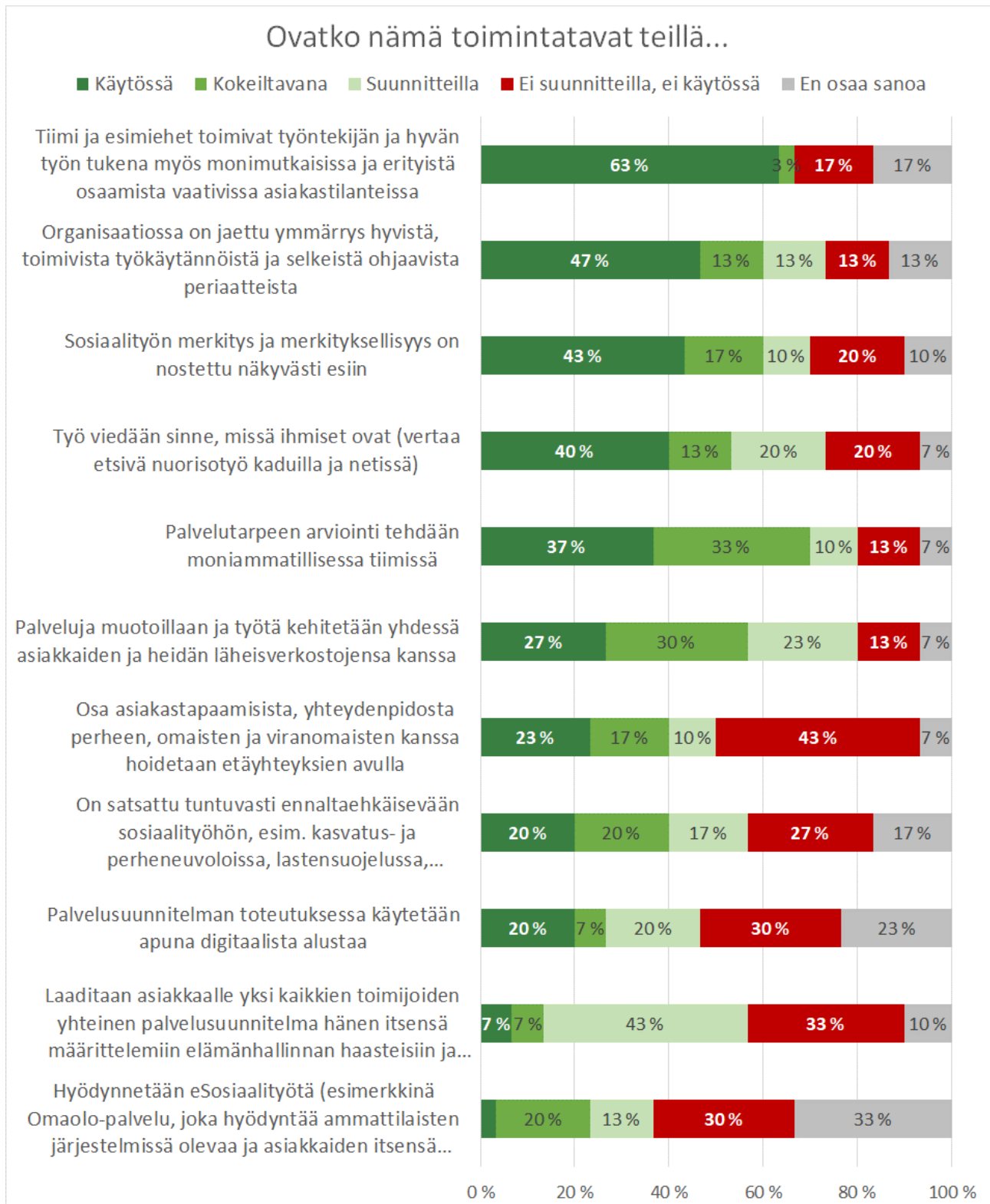
Tarinoita hyvän sosiaalityön kehittämisestä löytyy nykyisin kuitenkin runsain mitoin eri puolilta maata. Ovatko ne ja onko sosiaalityö kokonaisuudessaan kuitenkin ollut vähän piilossa some-ajasta huolimatta? Uutisotsikoissakaan harvoin kerrotaan onnistumistarinoita. Epäkohtien esille nostaminen on toki tärkeää, kun kysymyksessä ovat yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa olevat. Silti voisi ajatella, että suomalainen sosiaalihuolto ja sosiaalityö ansaitsi enemmän tunnustusta.

Esimerkiksi työ lastensuojelussa on tavattoman tärkeää mutta myös rankkaa viranomaisvastuineen. Tärkeää on silloin, että työntekijällä on alusta saakka työyhteisöjen ja kokoneiden kollegoiden tuki.

2. Mikä saa aikaan muutosta sosiaalityössä?

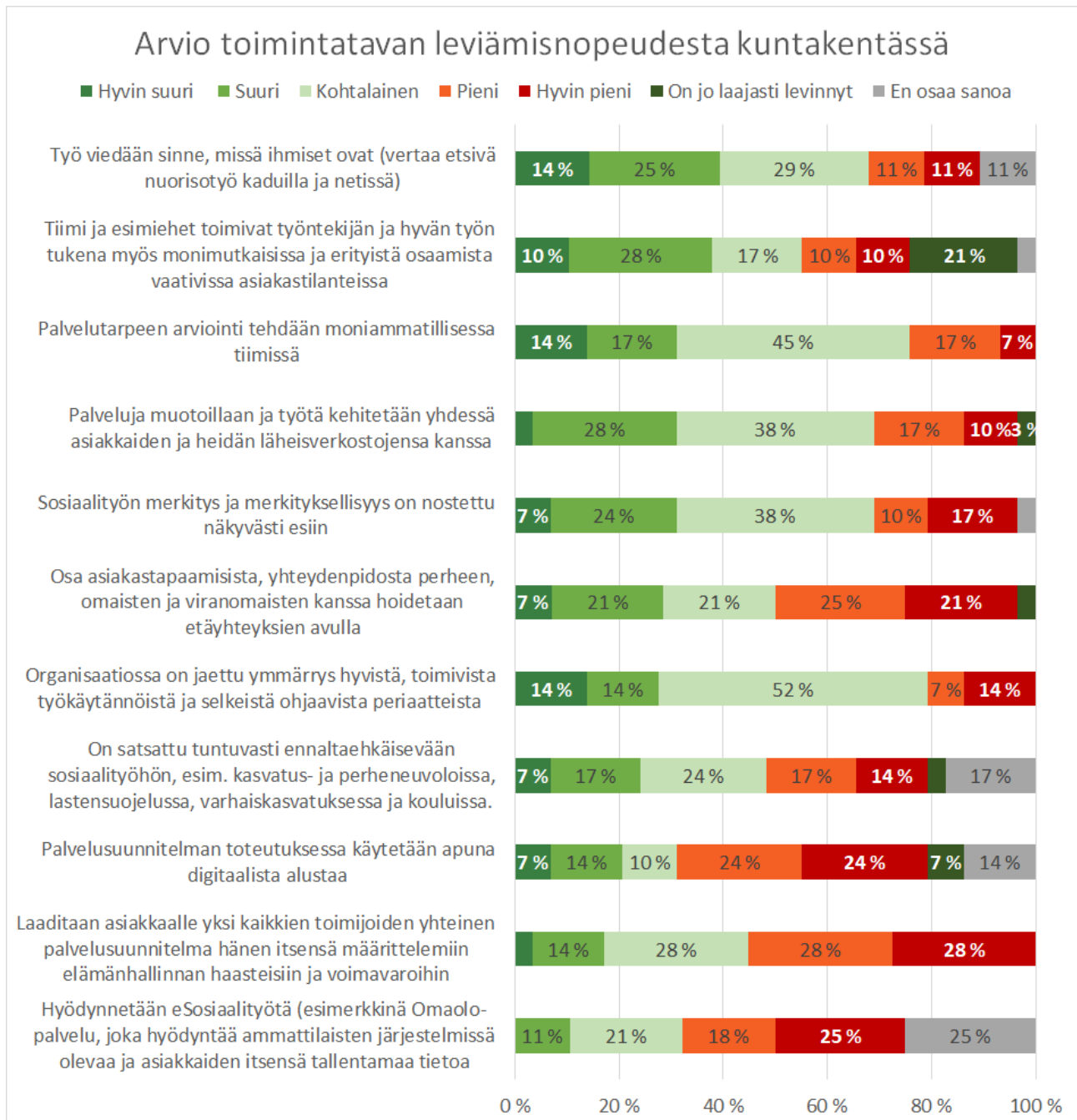
- Monimuotoinen väestö, ihmisten erilaiset kulttuuritaustat esimerkiksi kotoutuksessa. Sosiaalityön asiakkaina ovat myös yhteiskunnan kaikkein heikoimmassa asemassa olevat. Heistä kaikilla ei ole pankkitunnuksia, pääsyä verkkoon tai osaamista siellä asioimiseen
- Julkisen talouden kestävyuden ja vaikuttavuuden tavoittelu
- Tarve vähentää syrjäytymistä ja edistää turvallisuutta ja osallisuutta yhteiskuntaan vaikuttavasti
- Sote-integraatio ja isot rakenteelliset uudistukset
- Digitaalisten palvelujen kehittyminen, esimerkiksi Oma olo -palvelut, netin keskustelupalstat: ”Kun otimme tsätin käyttöön, saimme yhteydenottoja sellaisilta nuorilta, jotka eivät pitkään aikaan ole käyneet edes ulkona”
- Mobiilit laitteet mahdollistavat paremmin myös jalkautumisen, yhteydenpidon verkoston kanssa, toisen viranomaisen osallistumisen kokoukseen ja erikoisosaamisen jakamisen pienten kuntien kesken tai kun välimatkat ovat pitkiä
- Hyvät esimerkit, kuten Imatran malli lastensuojelun ennaltaehkäisevästä työstä, Ylöjärven sosiaalinen nuorisotyö <https://www.kunteko.fi/katso/386>, Tehokkaan kotoutumisen TEKO-hanke ja Kotitori Tampereella, Hämeenkyrön vammaistyö <https://www.kunteko.fi/katso/510> ja <https://www.kunteko.fi/katso/573>, Uudenlaista sosiaalityötä yhdessä rakentaen PRO SOS -hankkeet, esim. kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kuntoutuksesta, Osallistavan sosiaaliturvan kokeilu -hanke, Kuuden suurimman kaupunginaikuissosiaalityö 2017 https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/Kuusikko_aikuissosiaalityo_2017.pdf, Tunturi-Lapin digitaalinen perhekeskus
- Tulkitaanko tietosuojaa nykyisin niin tiukasti, että se vaikeuttaa huomattavasti viranomaisyhteistyötä ja johtaa siihen, että sosiaalityön onnistumistarinat käytännössä puuttuvat?

3. Esimerkkejä uudenaikaisista toimintatavoista ja arvioita niiden yleisyydestä ja merkityksestä

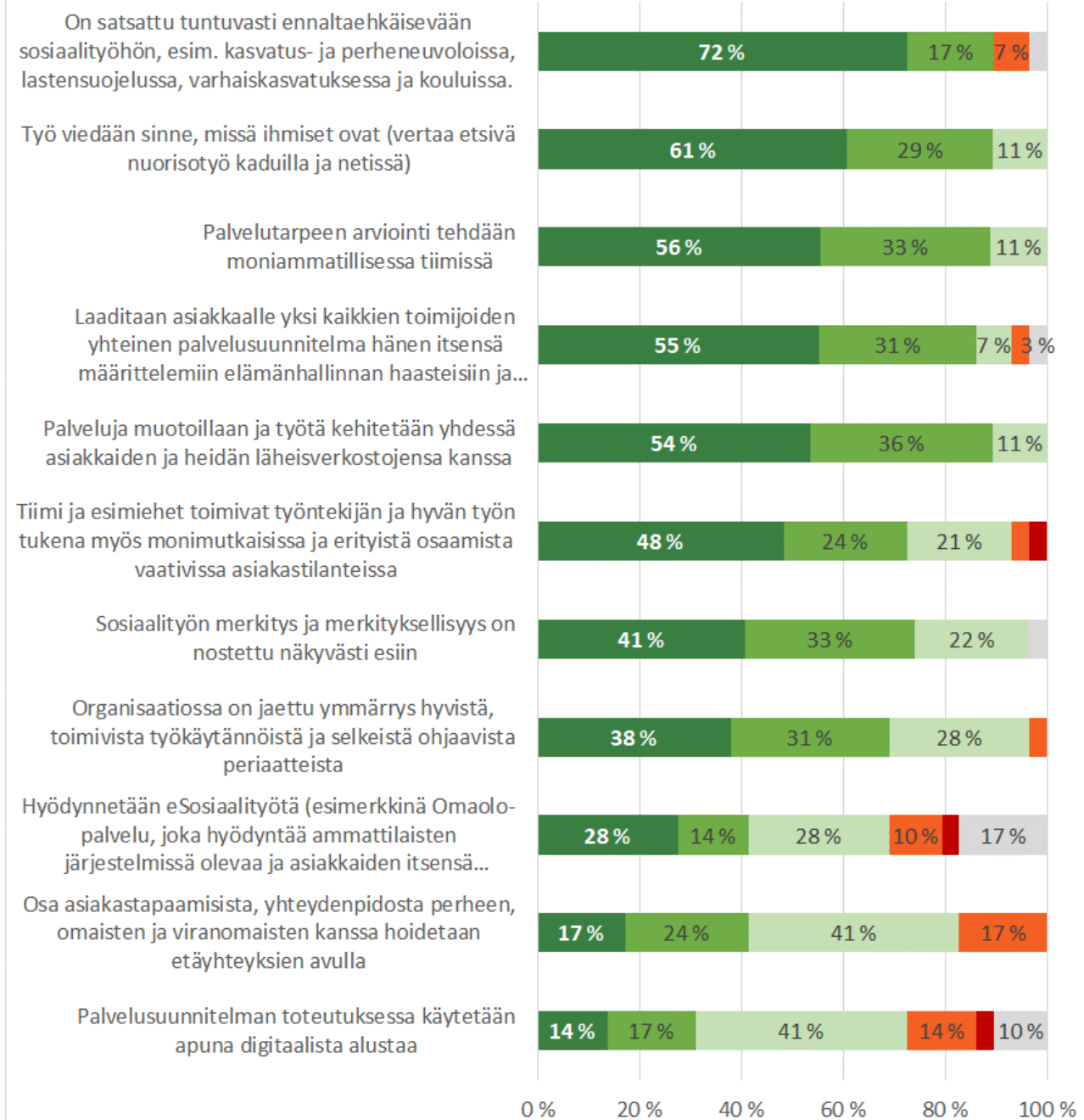
Top 5 -kyselyvastaukset: Mitä nostaisit merkittävimmäksi uudeksi asiaksi työn murroksessa

- Toimiva yhteistyö eri toimijoiden kesken: Laaditaan asiakkaalle yksi kaikkien toimijoiden yhteinen palvelusuunnitelma hänen itsensä määrittelemiін elämänhallinnan haasteisiin ja voimavaroihin. Suunnitelmaa toteutetaan moniammatillisesti
- Ennalta ehkäisevä sosiaalityö: On satsattu tuntuvasti ennaltaehkäisevään sosiaalityöhön, esim. kasvatus- ja perheneuvoloissa, lastensuojelussa, varhaiskasvatuksessa ja kouluissa
- Palvelut viedään sinne, missä ihmiset ovat (vertaa etsivä nuorisotyö kaduilla ja netissä)
- Ymmärretään sosiaalityön merkitys. Sosiaalityön merkitys ja merkityksellisyys on nostettu näkyvästi esiin
- Moniammatillisuus: Palvelutarpeen arviointi tehdään moniammatillisessa tiimissä

Merkitys asiakkaalle ja kuntalaiselle toteutuessaan

■ Erittäin suuri ■ Suuri ■ Kohtalainen ■ Pieni ■ Ei merkitystä ■ En osaa sanoa

Merkitys henkilöstölle toteutuessaan

■ Erittäin suuri ■ Suuri ■ Kohtalainen ■ Pieni ■ Ei merkitystä ■ En osaa sanoa

4. Nousevia ammatteja ja osaamistarpeita

- Tukihenkilö ”yhteiskuntakonsultti” ja palveluohjaa, joka integroi palvelut asiakkaalle mielekkääksi kokonaisuudeksi
- Asiakkuuksien johtaminen
- Palvelumuotoilun osaaminen
- Kulttuurisensitiivisyys ja -osaaminen, kotoutuksen tukeminen
- Juridinen osaaminen (asiakkaalla voi olla asianajaja mukanaan)

5. Miten sosiaalityön murrosta kannattaa seurata?

- Seuraamalla alan tilastoja, tutkimuksia ja kehitystekoja (THL, Kuntaliitto, Innokylä, Tekojen tori)
- Jatkamalla alan asiantuntijoiden ja kehittäjien tapaamisia
- Tehdään tutkimusaloite sosiaalityön merkityksellisyydestä, hyödyistä ja myönteisistä vaikutuksista ihmisten ja heidän läheistensä elämään. Missään työssä ei ole hyväksi, että pystytään kertomaan vain kustannukset ei hyötyjä
- Kerätään kiinnostavia ratkaisuja ja kehittämistekoja Tekojen Torille

6. Mitä on tarpeen tehdä, jotta kunta-ala onnistuu työn murroksessa?

- Muistetaan sosiaalityön perusta: ihmisten kohtaaminen ja luottamuksellisen suhteen luominen
- Kynnys matalaksi: Tehdään enemmän työtä sosiaalityön tarpeessa olevien tavoittamiseksi
- Hyödynnetään palvelumuotoilun keinoja, asiakas itse voi valita väylän palveluihin
- Työyhteisön ja esimiehen tuki haastavissa ja uudentilanteissa
- Enemmän pari- ja tiimityöskentelyä, ja uuden työntekijän mentorointia, ja osaamisen kehittämistä
- Nostetaan esiin osaavat, jaksavat ja asiakkaan kohtaavat ammattilaiset ja kehittäjät
- Huolehditaan henkilöstöstä ja siitä, että kuormitus säilyy kohtuullisena
- Panostetaan esimiestyöhön ja työpaikan vetovoimaisuuteen
- Arvioidaan, tuottavatko nykyiset toimintamallit aidosti hyvinvointia
- Kehitetään kokeillen ja toisten kokemuksia hyödyntäen, kehitetään yhdessä
- Hyödynnetään kokemustoimijoita ja vertaistukea osana asiakasprosessia
- Investoidaan sosiaalityön ja toimintatapojen kehittämiseen – tarpeellista ja kannattavaa
- Kokeillaan alueellisia kehittämis- ja tutkimussosiaalityöntekijöitä
- Tehdään sosiaalityön merkitys näkyväksi ihmisten ja perheiden omien tarinoiden kautta sekä vaikuttamispolkujen avulla (tuottaa hyvinvointia ja säästöjä)
- Hyödynnetään myös vaikuttavuusinvestoinnin keinoja toiminnan resursoimiseen ja vaikuttavaan toteutukseen. Siinä toimenpiteet rahoitetaan SIB-rahastoon kerätyistä yksityisistä sijoituksista ja kunta tai kaupunki maksaa vain toimenpiteiden onnistuessa osan syntyneistä säästöistä takaisin rahastoon
- Koulutuksen kautta saadun osaamisen pitäisi kattaa paremmin työssä syntyvät tilanteet

7. Mitä tai miten tekemällä epäonnistumisen riski kasvaa?

- Puuttuu perinne ja mahdollisuus panostaa sosiaalityöhön ja sen kehittämiseen
- Tarjotaan vain etuuksia ja byrokratiaa, ei tueta ihmisiä ja näiden elämänhallintaa
- Lyhytjänteisyys: Tarkastellaan toimintaa (kustannuksia) vain lyhyellä aikavälillä, kun onnistumisen hyödyt näkyvät vasta vuosien päästä (esim. lapsi tai nuori ei syrjäydy)
- Ei saada virkoja täytettyä
- Ei kehitetä sosiaalityötä vaan odotellaan valtakunnallista sote-uudistusta

8. Mahdollisia seurauksia ja kytkentöjä työmarkkina- ja kehittämistoimintaan

- Pohdittavaksi neuvottelu- ja työryhmissä